

Формування загальних та фахових компетентностей в освіті фізичних терапевтів у країнах Європейського Союзу

УДК: 371.134:378.22:615.825

В. В. Кормільцев, О. Б. Лазарева, О. В. Бісмак, В. В. Брушко, С. В. Гаврелюк

Національний університет фізичного виховання і спорту України, Київ, Україна

Анотація. Розглянуто питання підготовки фізичних терапевтів у країнах Європейського Союзу. *Мета.* Проаналізувати основні загальні та фахові компетентності фізичних терапевтів, що формуються під час навчання в країнах Європейського Союзу та Великій Британії. *Методи.* Аналіз та узагальнення досвіду підготовки фахівців із фізичної терапії в країнах Євро-росоюзу та Великій Британії, моніторинг інформаційних ресурсів мережі Інтернет, системний підхід. *Результати.* В більшості країн ЄС майбутні фізичні терапевти опановують робочі етапи фізичної терапії, які служать для підтримання, сприяння, поліпшення або відновлення мобільності в рамках зміцнення здоров'я, профілактики, терапії та реабілітації. По закінченні навчання фізіотерапевти опанували професійну етику, що регулює їх дії та діяльність у медичній сфері та соціальному контексті. В Україні до початку активних реформ в галузі охорони здоров'я та підготовки фізичних терапевтів не проводилось. Основною метою програми є навчання фізіотерапевта як незалежного медичного працівника, який зможе працювати самостійно або в команді з прийнятими міждисциплінарними навичками в плануванні, проведенні та оцінюванні фізіотерапевтичного лікування.

Ключові слова: фізична терапія, загальні компетентності, фахові компетентності.

Formation of general and professional competences in the education of physical therapists in the countries of the European Union

V. V. Kormiltsev, O. B. Lazareva, O. B. Bismak, V. V. Brushko, S. V. Havreliuk

National University of Ukraine on Physical Education and Sport, Kyiv, Ukraine

Abstract. The issue of training physical therapists in the European Union countries was examined. *Objective.* To analyze the main general and vocational competences of physical therapists that are formed during training in the European Union countries and in the United Kingdom. *Methods.* Analysis and generalization of the experience of training in physical therapy in the European Union countries and in the United Kingdom, monitoring of information resources on the Internet, and systemic approach. *Results.* In most EU countries, future physical therapists master the work stages of physical therapy that serve to support, promote, improve or restore mobility within the framework of health promotion, disease prevention, therapy, and rehabilitation. Upon graduation, physical therapists master professional ethics that regulate their actions and activities in the medical field and social context. In Ukraine, prior to the start of active reforms in the field of health care, no training of physical therapists was carried out. The main objective of the program is to train a physical therapist as an independent medical professional who can work independently or in a team with generally accepted interdisciplinary skills in planning, conducting, and evaluating physiotherapy treatment.

Keywords: physical therapy, general competencies, vocational competencies.

Постановка проблеми. Різноманіття потреб українського суспільства у сфері реабілітації (профілактика захворювань, постравматична реабілітація, паліативна допомога, психосоціальна складова) досить широке. Заклади вищої освіти (ЗВО) України при розробці освітніх програм з підготовки фізичних терапевтів та ерготерапевтів мають враховувати ці аспекти в майбутній діяльності фахівця, поєднуючи з якістю освітнього процесу відповідно до міжнародних стандартів [7]. Тому, питання змісту, форм і методів навчання майбутніх фізичних терапевтів на першому (бакалаврському) та другому (магістерському) рівнях вищої освіти залишається актуальним з огляду на реформування системи реабілітації в Україні [2].

Одним з ключових моментів в підготовці фізичних терапевтів залишається формування загальних і спеціальних компетентностей. Так, в роботі О. В. Сірмана [5] охарактеризовано суть компетентісного підходу у підготовці майбутніх фізіотерапевтів. Розкрито професійну компетентність фізіотерапевта як інтегративну професійно-особистісну характеристику, що відображає його професіоналізм, готовність виконувати професійні функції й досягати високих результатів у професійній діяльності. Висвітлено тенденції, що впливають на формування професійної компетентності майбутніх фізіотерапевтів. Автор вважає, що зміст підготовки майбутнього фізіотерапевта — це педагогічно переосмислений і вдосконалений педагогічний досвід, який у процесі здобуття вищої педагогічної освіти дозволяє фахівцеві отримати високий рівень психологічної, теоретичної та практичної готовності до професійної діяльності.

У роботі Н. Б. Грицай [1] з'ясовано особливості формування професійної культури майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії з метою вдосконалення їхньої професійної підготовки у закладах вищої освіти. Автором встановлено, що професійною культурою майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії вважатимемо інтегративну характеристику їхньої підготовки до виконання майбутньої професійної діяльності, підґрунтям якої є розвинуті особистісні якості, знання та цінності, загальні та фахові компетентності, що проєктують загальну культуру особистості в сферу професії і сприяють якісному виконанню професійних завдань.

Зарубіжні фахівці вважають формування компетентностей більш вузькоспрямованим процесом, що має торкатися клінічної діяльності фізичного терапевта [10]. Р. S. Hodson [9] допускає, що фізіотерапевти, які виступають у ролі

клінічних інструкторів, вважають, що системам, які використовують компетенції, потрібно більше часу для документування ефективності, ніж системам, які не використовують компетенції, а отримана інформація була більш конкретною. Фізичні терапевти повинні визнати, що кожен викладач несе відповідальність перед громадою та професією за підготовку компетентних осіб до практики з фізіотерапії.

Професійна компетентність майбутнього фахівця з фізичної терапії поєднує систему знань та професійних вмінь за фахом, а також передбачає сформованість професійно важливих якостей фахівця, що сприяють ефективному здійсненню професійної діяльності [6]. Тому, вважається перспективним огляд основних компетентностей, що формується в процесі навчання у майбутніх фізичних терапевтів у країнах Європейського Союзу (ЄС) та Великій Британії для подальшого вдосконалення вітчизняної системи підготовки фахівців.

Мета дослідження — проаналізувати основні загальні та фахові компетентності фізичних терапевтів, що формуються під час навчання в країнах Європейського Союзу та Великій Британії.

Методи дослідження: аналіз та узагальнення досвіду підготовки фахівців із фізичної терапії в країнах Євросоюзу та Великої Британії, моніторинг інформаційних ресурсів мережі Інтернет, системний підхід.

Результати дослідження та їх обговорення. В процесі дослідження нами було взято дані з веб-сайту «EduRank» [13], де сформовано рейтинг ЗВО, що готують фізичних терапевтів, та найкращих університетів Європи, рейтинг яких базується на їхніх дослідженнях у галузі фізичної терапії. Для розрахунку рейтингів публікацій використовували графік із 6,22 млн цитувань, 152 тис. наукових статей, зроблених 481 університетом Європи, які потім були скориговані відповідно до дат випуску та додані до остаточних балів. Так, до 10 найкращих ЗВО, що здійснюють підготовку, увійшли по три заклади із Об'єднаного Королівства Великої Британії та Північної Ірландії і Нідерландів, два зі Швеції та по одному з Данії та Бельгії.

Так, в більшості країн ЄС майбутні фізичні терапевти опановують робочі етапи фізичної терапії, які служать для підтримання, сприяння, поліпшення або відновлення мобільності в рамках зміцнення здоров'я, профілактики, терапії та реабілітації. По закінченні навчання фізіотерапевти опанували професійну етику, що регулює їх дії та діяльність у медичній сфері та соціальному контексті. В Україні активних реформ в галузі охорони здоров'я та підготовки фізичних

терапевтів не проводилось. За умов, коли динамічно змінюються соціальні потреби, інтереси та цінності, коли вища освіта в Україні стала масовою, а ЗВО стали різноманітними не тільки за напрямками підготовки, а і за формами та якістю освітніх послуг, процес обрання майбутньої професії стає все більш прагматичним [4]. Тому розробка та впровадження нових (пілотних) освітніх магістерських програм із фізичної терапії сприятимуть підготовці в Україні високопрофесійних фахівців із фізичної терапії за європейськими стандартами. Враховуючи сказане, в 2018 р. було проведено запуск нового міжнародного освітнього проєкту «Інноваційна реабілітаційна освіта – Впровадження нових магістерських програм в Україні» [12]. Однією із цілей проєкту був аналіз освітніх програм країн північної, західної, центральної Європи та країни Балтії. Крім того, вивчали досвід формування загальних і фахових компетентностей у рамках категорій знань та розуміння, навичок і здібностей, судження та підходу в освіті ФТ у країнах Європейського Союзу [3].

Для прикладу було взято освітні програми Лундського університету [11]. Випускники програми бакалаврату з фізіотерапії володітимуть такими кінцевими компетентностями:

На рівні знань і розуміння випускники повинні:

- демонструвати знання наукової бази галузі та знань про поточні дослідження та їх розвиток і зв'язок між наукою і доведеним досвідом важливості відносин щодо професії;

- демонструвати знання про умови життя в суспільстві, які впливають на здоров'я окремих осіб і груп;

- показувати знання відповідних статутів;

- демонструвати знання про насильство чоловіків проти жінок і насильство в тісних стосунках.

На рівні навичок та здібностей випускники повинні:

- демонструвати здатність самостійно та у співпраці з індивідумом виконувати фізіотерапевтичні заходи, а також ініціювати та брати участь у зміцненні здоров'я, лікуванні, абілітації та реабілітації і працювати на рівні індивіда, групи або громади;

- демонструвати здатність застосовувати свої знання для вирішення різних ситуацій, явищ і проблем на основі потреб окремих осіб і груп;

- демонструвати здатність інформувати та навчати різні групи та виконувати індикативні завдання;

- демонструвати здатність давати усні та письмові звіти, обговорювати заходи та резуль-

тати лікування зацікавлених сторін і, відповідно до певних правил, задокументувати їх;

- демонструвати здатність до спільної роботи та співпрацювати з іншими професіями;

- демонструвати здатність критично переглядати, оцінювати та використовувати відповідну інформацію та обговорювати нові факти, явища і проблеми з різними групами і тим самим сприяти розвитку професії.

На рівні суджень та підходів випускники повинні:

- проявляти самопізнання і чуйність;

- демонструвати здатність, з цілісним поглядом на людину, проводити оцінювання дій на основі відповідних наукових, соціальних та етичних аспектів з особливою увагою до прав людини;

- демонструвати здатність професійного підходу до клієнтів або пацієнтів, їхніх родичів і інші групи;

- демонструвати здатність виявляти потребу в додаткових знаннях і постійно розвивати свої навички.

Випускники магістерської програми з фізіотерапії володітимуть такими кінцевими компетентностями:

На рівні знання і розуміння:

- вміти розробляти дипломний проєкт на основі теорій фізіотерапії;

- мати знання наукових методів, як кількісних, так і якісних;

- на основі наукового підходу враховувати, аргументувати і оцінювати власний та спільний студентський дипломний проєкт з фізіотерапії.

На рівні навичок та здібностей:

- критично розглядати поточні дослідження;

- обробляти, представляти та інтерпретувати зібрані дані логічним та структурованим чином;

- самостійно застосовувати та пояснювати описову та / або аналітичну статистику та / або якісний аналіз вмісту;

- проводити захист і рецензування дипломного проєкту.

На рівні суджень та підходів:

- вміти ідентифікувати, застосовувати та обговорювати фундаментальні наукові дослідження.

Фізичний терапевт в Нідерландах використовує методичний підхід для забезпечення чіткої, сумлінної та розумної допомоги клієнтам з проблемами руху. «Фізіотерапевтична діяльність» – це центральна сфера компетенції, яка використовує всі інші компетенції. Фізіотерапевтичне лікування у більш суворому сенсі зосереджується на професійному досвіді.

Фізіотерапевт знайомий з галузями знань, які мають відношення до його власних ідей та дій, і може швидко і якісно отримати інформацію про медичні дослідження. Він використовує методичний підхід для ведення історії (якщо необхідно через проксі) та фізичного обстеження, і використовує результат для формулювання раціональних гіпотез про можливі причини та наслідки висновків, визначення раціональних зв'язків між результатами трьох рівнів МКФ, екологічних та особистих факторів, які впливають на них. Він створює узгоджене уявлення про сприйняття клієнтом проблем руху, які вони відчувають у своєму соціальному та культурному контексті, шляхи, якими клієнт рухається в їх конкретному середовищі. Володіє ручними навичками, необхідними для обстеження та лікування. Виходячи зі сформульованих гіпотез, він пропонує ефективну стратегію додаткової діагностики, лікування, догляду та профілактики, дотримуючись при цьому побажання клієнта та його близьких, спираючись на звичний підхід та на раціональну та обґрунтовану базу. Використовує технологію належним чином і усвідомлює переваги та недоліки конкретних втручань.

Випускники Університету фізичної терапії Тим (Нідерланди) описали ті знання та навички, які мають відношення до їхньої спеціалізованої дисципліни, отримані з основних сфер [13]. Виділено сім областей компетентності.

1. Фізіотерапевтична діяльність. Фізіотерапевт використовує методичний підхід для забезпечення чіткої, сумлінної та розумної допомоги клієнтам з проблемами руху. Його поведінка є професійною за стандартами сучасного стану дисципліни. Він збирає та інтерпретує дані, які дозволяють йому робити діагностичні, прогностичні та терапевтичні рішення відповідно до принципів ЕВР в межах професії фізичної терапії, забезпечує сучасну, ефективну, лікувальну та профілактичну допомогу відповідно до етичних принципів.

2. Спілкування. Фізіотерапевт забезпечує якісну допомогу своїм клієнтам і прагне до високого рівня їх задоволеності, підтримуючи ефективні відносини з клієнтом та близькими та / або іншими учасниками. Чітко, прозоро, ефективно спілкується з клієнтом в процесі терапії, як усно, так і невербально.

3. Співробітництво. Там, де це необхідно, фізіотерапевт співпрацює з відповідними фахівцями, медичними страховиками, організаціями громадянського суспільства та державними органами. Він бере участь у мережах співпраці і робить найкраще використання наявних знань для забезпечення високої якості догляду.

4. Обмін знаннями та наукові дослідження. Фізіотерапевт працює за принципами доказової практики, сприяє розвитку власних та інших клінічних практиків і сприяє науковому дослідженню.

5. Дія в інтересах суспільства. Фізіотерапевт врівноважує інтереси свого клієнта з інтересами інших, які шукають допомоги, та інтересів суспільства. Він практикує свою професію соціально відповідальним шляхом, беручи до уваги такі фактори, як стійкість, професійна етика, правовий контекст, соціальний та культурний контекст.

6. Організація. Фізіотерапевт працює на добре організовану практику для ефективного виконання своєї професії. У певному сенсі він виступає менеджером для своєї професійної діяльності, а також для роботи інших медичних працівників. Приймає рішення щодо розгортання ресурсів і персоналу, постановки цілей, пріоритетів та формування політики, організовує власну роботу, балансує між професійною діяльністю та необхідністю подальшого розвитку як самого себе, так і, де це доречно, організації догляду, для якої він працює.

7. Професійна поведінка. Фізіотерапевт забезпечує високоякісну допомогу своїм клієнтам, з чесністю, щирістю та відданістю. Він бере на себе відповідальність за свої дії і ретельно балансує свої особисті і професійні ролі. Він усвідомлює межі своїх компетенцій і діє відповідально. Його ставлення є прозорим і він готовий прийняти оцінку цих дій, усвідомлює етичні дилеми, знайомий з етичними стандартами і відповідає законам і нормам.

Завдання навчального плану подано на прикладі освітніх програм Університету Саутгемптона [8]. Навчання у програмі **бакалаврату** передбачає формування у студентів таких компетентностей:

На рівні знання і розуміння.

1. Визначати норми структури і функції тіла людини і демонструвати знання і розуміння анатомії, фізіології і динамічних взаємозв'язків структури і функції людського тіла.

2. Пояснювати патологічні і хворобливі процеси і пов'язані з ними клінічні особливості станів, що часто зустрічаються у фізіотерапії.

3. Зіставляти психосоціальні концепції і фактори, які впливають на турботу про пацієнта у випадку охорони здоров'я і хвороб, і підтримувати фізіотерапевтичні практики.

4. Пояснювати фізику, біомеханіку, прикладні фізичні вправи, ергономіку і теоретичні основи діагностичних, терапевтичних та управлінських навичок, які можуть бути застосовані в практиці фізіотерапії.

5. Оцінювати науково обґрунтовану практику, що стосується фізіотерапії.

6. Ілюструвати контекст надання медичної допомоги, включаючи структуру, драйвери, політику, службові / організаційні питання і фактори ДСЗ, що впливають на управління собою і інших.

7. Оцінювати використання клінічних досліджень, аудиту та управління.

На рівні спеціальних інтелектуальних та дослідницьких компетентностей.

8. Формування аргументованих суджень і клінічного діагнозу на основі фізіотерапевтичної оцінки фізичного представлення і обговорення з пацієнтами разом з результатами дослідження.

9. Спілкуватися з пацієнтами, родичами, опікунами та медичними працівниками для встановлення ефективного терапевтичного союзу.

10. Використовувати клінічні міркування та найкращу наявну інформацію і докази для розробки та впровадження відповідних ефективних стратегій коротко- та довгострокового управління та плану догляду, відповідного фізіотерапії.

11. Моніторити прогрес змін стану пацієнта шляхом оцінки результатів та відповідної модифікації плану догляду.

12. Розглядати клінічні рішення у світлі поточних доказів, прийнятих протоколів догляду та юридичних вимог до законодавства.

13. Розуміти вимоги до здоров'я та безпеки праці та можливість здійснювати ризик оцінки.

14. Брати участь у дискусіях у сфері професійної суперечності та майбутнього професійного розвитку.

15. Будувати аргументовані докази щодо фінансування та етики сучасного здоров'я та соціальної сфери догляду.

16. Формулювати дослідницькі питання, розробку та проведення процесу дослідження.

На рівні загальних компетентностей.

17. Ефективно спілкуватися в різних формах з різними аудиторіями.

18. Критично оцінювати академічну, клінічну та професійну діяльність та використовувати навички дослідження.

19. Ефективно управляти часом і розставляти пріоритети робочого навантаження для забезпечення ефективної практики.

20. Працювати в ситуаціях індивідуальної та командної роботи, розвиваючи автономію і лідерські здібності, взаємодіяти та допомагати іншим медичним працівникам через ефективну участь у міжпрофесійних підходах до надання медичної допомоги.

21. Використовувати вирішення проблем, критичний аналіз та дослідницькі навички.

22. Реагувати на незалежні та командні робочі середовища шляхом розвитку автономії та лідерських здібностей.

23. Застосовувати навички, необхідні для академічного вивчення та дослідження.

24. Застосовувати навички обчислювання, піктографічного зображення та маніпулювання даними, що відповідають програмному забезпеченню.

25. Отримувати інформацію з друкованих та електронних джерел.

26. Визнавати значущість клінічної ефективності при проведенні фізіотерапії.

На рівні спеціальних професійних компетентностей з фізичної терапії.

27. Розуміти юридичні обов'язки та етичні міркування професійних клінічних практик фізіотерапії та професійної саморегуляції.

28. Використовувати відповідну оцінку фізіотерапії та прийняття клінічних рішень для вибору відповідного фізіотерапевтичного втручання.

29. Застосовувати відповідне фізіотерапевтичне втручання безпечно та ефективно в основних сферах практики фізіотерапії.

30. Обговорювати постановку цілей та відповідних результатів втручання, на яких зосереджені пацієнти.

31. Використовувати мануальну терапію безпечно і ефективно при застосуванні мобілізації, маніпуляції, методів масажу, респіраторної та неврологічної терапії.

32. Використовувати електротерапевтичні методики безпечно та ефективно у виборі та застосуванні діапазону модальності, заснованого на терапевтичному використанні електричних, теплових, світлових, звукових і магнітних енергій.

33. Працювати в партнерстві з багатьма клієнтами / пацієнтами та опікунами, а також у різних сферах охорони здоров'я, налаштування спільноти, приватного та третього секторів.

34. Ефективно спілкуватися з пацієнтами / клієнтами, в тому числі з важкою поведінкою або труднощами спілкування.

35. Демонструвати здатність використовувати навички освіти та викладання, які є належними для запобігання хвороби і травми, а також зміцнення здоров'я.

36. Отримувати та записувати інформовану згоду на план лікування.

37. Вести точні записи, які відповідають медико-правовим вимогам та поточним даним законодавства про захист.

Студенти **магістерської** програми освіти після закінчення мають володіти такими компетентностями.

На рівні знання і розуміння.

1. Критично розуміти знання, необхідні для професійної практики у сфері ортопедії і засновувати свою практику на систематичній оцінці результатів наукових досліджень.

2. Демонструвати оригінальність в здатності систематично і критично оцінювати результати досліджень і генерувати нові знання в аспекті професійної практики.

3. Робити здорові судження як в простих, так і в складних клінічних ситуаціях, одночасно не дискримінаційні судження з доступною інформацією.

На рівні спеціальних інтелектуальних та дослідницьких компетентностей.

4. Працювати автономно та підзвітно у зв'язку з прийняттям клінічних рішень, визнаючи в них власні обмеження та відносини / відповідальність у багатодисциплінарній команді (MDT).

5. Демонструвати рефлексивність у особистій та професійній діяльності та інтегративне відповідне ставлення до клінічної практики.

На рівні загальних компетентностей.

6. Демонструвати високорозвинену здатність до самостійного навчання і в межах груп (у тому числі міжпрофесійних).

7. Брати на себе ініціативу та особисту відповідальність за постійну професійну діяльність та розвиток (CPD).

На рівні спеціальних професійних компетентностей з фізичної терапії.

8. Розуміти юридичні обов'язки і етичні міркування професійної клінічної фізіотерапевтичної практики і професійної саморегуляції.

9. Застосувати відповідну фізіотерапевтичну оцінку та приймати клінічні рішення, щоб вибрати відповідне фізіотерапевтичне втручання.

10. Застосовувати відповідне фізіотерапевтичне втручання безпечно і ефективно в основних сферах фізіотерапевтичної практики.

11. Обговорювати постановку мети і відповідні результати втручання, орієнтовані на пацієнта.

12. Використовувати мануальну терапію безпечно і ефективно при застосуванні мобілізації, маніпуляції, методів масажу, дихальної та неврологічної терапії.

Література.

1. Грицай НБ. Особливості формування професійної культури майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії [Peculiarities of the development of the professional culture in future specialists in physical therapy and occupational therapy]. *Revista științifică progresivă*. 2020;1:3–12.

2. Єжова ОО, Бріжати ОВ, Король СА, Воропаєв ДС, Ситник ОА, Бріжата ІА. Європейський досвід підготовки фізичних терапевтів: впровад-

ження нових магістерських програм з фізичної терапії в Україні [European experience of physical therapists training: Introduction of new master degree programs in Ukraine]. *Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова Серія: Фізична культура і спорт*. 2021;5(136):53–7.

13. Використовувати електротерапевтичні методи безпечно і ефективно при виборі і застосуванні діапазону методів, заснованих на терапевтичному використанні електричних, теплових, світлових, звукових і магнітних енергій.

14. Працювати в партнерстві з рядом клієнтів / пацієнтів і осіб, які здійснюють догляд, і в різних галузях охорони здоров'я, спільноти, приватного і третього секторів.

15. Ефективно спілкуватися з пацієнтами / клієнтами, в тому числі з зухвалою поведінкою або труднощами спілкування.

16. Демонструвати здатність використовувати освітні та педагогічні навички, необхідні для запобігання хвороб і травм і в зміцненні здоров'я.

17. Вести точні записи, які відповідають медико-правим вимогам і поточними даним законодавства про захист.

Отже, процес навчання зміцнює загальне ставлення людини (емпатія, толерантність, симпатія) та ставлення до охорони здоров'я, таким чином розвиваючи усвідомлення та розуміння здоров'я та життя як цінностей та збереження здоров'я як життєво важливої передумови для благополуччя людини.

Висновки. Основною метою програми є навчання фізіотерапевта як незалежного медичного працівника, який зможе працювати самостійно або в команді з прийнятими міждисциплінарними навичками в плануванні, проведенні та оцінці фізіотерапевтичного лікування. Він зможе працювати в сфері первинної профілактики, лікування і реабілітації. На додаток до базових природних і медичних знань і спеціальних знань управління процедурами і методами фізіотерапевтичного лікування він також отримає знання у сфері комунікації, психології, менеджменту, клінічних досліджень та етики.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з аналізом освітніх програм та навчальних планів з фізичної терапії в країнах Європейського Союзу та Великої Британії.

Це дослідження фінансується за підтримки Європейської комісії. У статті відображено погляди лише авторів, і комісія не може нести відповідальність за будь-яке використання інформації, що міститься в ній.

3. Лазарева О, Жарова І, Баннікова Р, Гаврелюк С, Кормільцев В, Брушко В. Аналіз оцінювання якості навчального процесу студентами ма-

гістерської програми зі спеціальності 227.01 – Фізична терапія [Analysis of the assessment of the quality of the educational process by students of the master's program in the specialty 227.01 – Physical therapy]. Слобожанський науково-спортивний вісник. 2021;1(81):79–88.

4. Лазарева О, Жарова І, Кравчук Л, Кормільцев В, Баннікова Р, Гаврелюк С. Шляхи становлення вітчизняної системи підготовки магістрів із фізичної терапії в рамках проекту REHAB [Formation ways of the domestic training system for master's in physical therapy in the framework of the REHAB Project]. Молодіжний науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. 2019;33:15–9.

5. Сірман ОВ. Професійна компетентність фізіотерапевтів [Professional competence of physiotherapists]. Психолого-педагогічні основи гуманізації навчально-виховного процесу в школі та ВНЗ. 2018;1:182–7.

6. Суворова ЯВ. Структура та зміст професійної компетентності майбутнього фахівця з фізичної терапії [The structure and content of the professional competence of the future specialist in physical therapy]. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені МП Драгоманова. 2018;62:194–8.

7. Чепурна Н. Професійна підготовка майбутніх фахівців з фізичної терапії та ерготерапії в закладах вищої освіти України [Professional training of future specialists in physical therapy and ergotherapy at higher

education institutions of Ukraine]. Наукові записки Серія: педагогіка. 2020;2:102–9.

8. BSC Physiotherapy University of Southampton [Internet]. University of Southampton. [cited 2022Oct12]. Available from: <https://www.southampton.ac.uk/courses/physiotherapy-degree-bsc>

9. Hodson PS. Are physical therapy clinical instructors teaching the Institute of Medicine Core Competencies? an exploratory investigation using student perceptions. Journal of Physical Therapy Education. 2009;23(1):80–1.

10. Jensen GM, Hack LM, Nordstrom T, Gwyer J, Mostrom E. National Study of Excellence and Innovation in physical therapist education: Part 2—a call to reform. Physical Therapy. 2017;97(9):875–88.

11. Medical Science - Master's Programme in Lund University. [cited 2022Oct12]. Available from: <https://www.lunduniversity.lu.se/lubas/i-uoh-lu-MAMMV>

12. Rehab [Internet]. REHAB. [cited 2022Sep29]. Available from: <https://rehabeukr.eu/>

13. 100+ best physical therapy schools in Europe [2022 rankings] [Internet]. EduRank.org - Discover university rankings by location. 2022 [cited 2022Sep29]. Available from: <https://edurank.org/medicine/physical-therapy/eu/>

14. Physiotherapy Program Overview [Internet]. Thim University. [cited 2022Sep29]. Available from: <https://en.thim.nl/program-overview/>

helenka1972@gmail.com
doctsvit@gmail.com
ebismak@gmail.com
w3rw0lf17@gmail.com
vicbrushko@gmail.com

Надійшла 15.02.2022